

*Баранова В.О., аспірантка юридичного
факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКОЇ ДОМАШНЬОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Науковий підхід до дослідження такого складного соціального феномена як злочинність, включає розгляд його конкретних сторін, до яких відноситься, зокрема, домашнє насильство, що відбиває загальні закономірності злочинності.

Домашня насильницька злочинність в якості підсистеми загальної злочинності органічно з нею взаємопов'язана в той же час володіє помітною специфікою, зумовленою, не тільки соціальною значущістю інституту сім'ї, а й особливим характером взаємодії членів сімейних утворень, в яких відносини будуються на насильстві.

Домашнє насильство має місце в усіх регіонах, незалежно від рівня їх розвитку і якості життя, що спростовує стереотип: насильство, жорстоке поводження з дітьми, недбале ставлення - це проблеми винятково кризових або матеріально погано забезпечених сімей.

Актуальність проблем насильницької домашньої злочинності визначається цілою низкою обставин: вчинення такого роду злочинів призводить до значних суспільно небезпечних наслідків, які виходять далеко за рамки адміністративного чи кримінального права і впливає на загальний морально-психологічний клімат в суспільстві.

Моральний клімат в родині за ступенем свого впливу виявляється надзвичайно небезпечним для членів сім'ї, особливо для неповнолітніх та малолітніх дітей, яким наноситься непоправний збиток. Дуже важливим є розробка цілісної системи прийомів превенції насильницьких домашніх злочинів, що має ґрунтуватися на результатах сучасних досліджень і відповідну тим міжнародним зобов'язанням, які взяла на себе Україна в результаті ратифікації цілого ряду міжнародних угод.

Незважаючи на існування дедалі чіткішої картини масштабів насильства, сьогодні ми маємо чудову можливість зрушити у напрямку його ліквідації. Насильство не є неминучим наслідком людського існування.

Кожне суспільство, незважаючи на культурне, економічне чи соціальне підґрунтя, може і повинно зупинити насильство уже сьогодні. Це вимагає трансформування „ставлення” суспільства, а також зміни основоположних економічних та соціальних умов, пов'язаних з насильством.

Можна дійти висновку, що при розробці основних теоретичних засад з профілактики насильства в цілому, та насильства в сім'ї зокрема, слід виходити з багатовимірного пояснення цього феномену, в якому немає провідної ролі якогось одного чинника чи складника.

Боротьба з насильством повинна супроводжуватися терміновими та ефективними заходами з попередження, розслідування та покарання за усі форми насильства, гарантувати жінкам та дітям можливість повноцінного здійснення їх прав шляхом формування суспільства, яке поважає жінку та дитину, а також шляхом прийняття дієвих заходів з притягнення до відповідальності правопорушників і злочинців, які вчинили насильство.

Необхідно закликати всі органи державної влади України в рамках своєї компетенції долучитися до європейських кампаній щодо боротьби із насильством в сім'ї та рекомендувати вдосконалити національне законодавство з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема щодо видів санкцій по відношенню до осіб, які вчиняють насильство в сім'ї. Наступним кроком може стати узагальнення практики застосування законодавства у сфері попередження насильства в сім'ї, що призведе до підвищення рівня розслідування актів насильства.

Потрібною умовою є створення бази даних всіх органів, установ та організацій, діяльність яких спрямована на попередження гендерного насильства разом із залученням громадських організацій до реалізації заходів з протидії насильству в сім'ї та підтримка їх діяльність на державному рівні.

Ще одним профілактичним засобом може стати регулярно опублікована статистична інформація щодо поширеності насильства в сім'ї, а також про заходи, які вживаються щодо його попередження та запровадження широкомасштабної інформаційної та роз'яснювальної роботи з метою підвищення рівня правової культури населення щодо проблем насильства в сім'ї.

Надання пріоритетного значення профілактиці та боротьбі з гендерним насильством, включаючи торгівлю людьми та насильство у сім'ї або родині, дотримання цих заходів, посилення захисту жертв насильства доказують, що знання та

можливості для запобігання насильства та пом'якшення його наслідків існують. Наукова база для розробки ефективних стратегій попередження насильства та терапевтичних втручань постійно розширюється. Існування обґрунтованих стратегій свідчить, що за умов належного рівня відданості та інвестицій творчі підходи до профілактики насильства можуть призвести до серйозних позитивних зрушень.

Головним компонентом організації роботи з протидії насильства в сім'ї є комплексний підхід - скоординоване взаємодія всіх зацікавлених учасників: соціальних служб, поліції, психологічних служб, медичних працівників, судів, установ щодо дотримання прав дитини, громадських організацій. Побудова ефективної системи реагування полягає в поєднанні програм роботи з постраждалими з постійним виявленням випадків насильства в сім'ї і при роботі з іншими типами клієнтів (дітьми, старими, інвалідами).